

A més de Maastricht, hi ha altres coses

Europa, ¿amb oli o mantega?

Els discursos sobre el futur europeu, sovint polititzats i a vegades demagògics, han fet perdre el nord a bona part dels ciutadans del vell continent. Malgrat el cacofònic Maastricht, alguns europeus s'alcen al matí sota el mateix oratge, uns es megen el pa amb mantega i d'altres amb oli.

La construcció de l'Europa de Maastricht no és tan fàcil com semblava en el moment de signar-se el Tractat.

EFE

Cada dia que passa es veu més clar que qualsevol Europa que isca de les actuals negociacions entre els dotze països membres de la CE haurà de funcionar, ens agrada o no, a diferents velocitats.

L'única qüestió que queda enlaire, llevat els complicats trenclacosques tècnics del Tractat de Maastricht, és saber si la construcció elàstica que s'entreu a l'horitzó serà admesa per tots sense que alguns estats membres s'allunyen del somni europeu per sempre.

Aquesta visió del futur continental, l'avalen cada vegada més polítiques i estratègies de diferent caire polític. El que va ocupar abans que François Mitterrand

el càrrec de president francès, Valéry Giscard d'Estaing, demanava la passada setmana en una carta oberta publicada pel diari conservador *Le Figaro* que els presidents i caps de govern europeus, reunits el darrer cap de setmana a Birmingham, estableixen noves institucions orgàniques dins de la CE per tal d'adequar-les a les necessitats actuals. Margaret Thatcher, l'anglesa que ho té quasi tot de ferro, inclús les idees, feia alhora una proclama en el diari *The European*, exigint des de fora del govern que John Major rectifiqui la seua actitud europeista. ¡Sacrilegi!, el conservador Major vol posar Anglaterra al cor d'Europa...

Des de Bonn, Helmut Kohl i el totpoterós *Bundesbank* no descarten tampoc

una Europa a la carta. ¡l qui més puga per ell! La diplomàcia francesa també s'ha muntat al carro de moda per proposar alternatives a una utòpica Europa... *d'egalité i fraternité*. Una veu de l'executiu, que dirigeix ara un Mitterrand cansat i malalt, defensava fa pocs dies no una Europa de diferents velocitats, sinó una de concebuda segons una "geometria variable" on el tiralínies podria fer meravelles segons l'humor canviant dels geomètres. ¡*La vie est belle!* País a país, els respectius ciutadans fa temps que han perdut el nord. Els danesos van dir "niet" quan els van consultar per referèndum si volien una misteriosa Europa *made in Maastricht* ¡Primer esglai! Després vindrà el segon. Els francesos per un pèl no tancaren definitiva-

ment les portes d'Europa, el passat 20 de setembre, quan va eixir de les urnes un ajustat *oui, mais...* Els estats més perifèrics, Portugal, Grècia i Irlanda, mantenen un dubtós silenci. L'estat espanyol, en la seua travessia particular pel desert de la crisi, veu en Europa l'única llum que li anuncia el final del túnel. Tot i que són moltes les veus que demanen un referèndum abans d'entrar en un Maastricht que ve del fred i no quadra amb la idiosincràsia del càlid sud

mediterrani.

Tot plegat, finalment, hi ha un xoc frontal entre hàbits i constants culturals de les àrees regionals de la diversa Europa. Gary Becker, nou premi Nobel d'Economia gràcies als seus estudis del comportament humà des del punt de vista econòmic, diria coses força interessants sobre les actituds dels europeus si fóra invitat una bona temporada a observar-nos. Hi ha un clar enfrontament entre la cervesa nòrdica i el vi meridional, entre l'oli verd del sud i la mantega blanca del nord per a cuinar els nostres plats quotidians. Aquestes Europes en lletra menuda existeixen però no interessen als despatxos dels tecnòcrates de Brussel·les, Luxemburg o Estrasburg.

L'Europa de la pax germànica. Alemanya, França, Bèlgica. El Tractat de Roma del 1957, d'on va nàixer el primer impuls cap a la unitat europea, tenia com a principal objectiu assegurar la pau entre països secularment bel·ligerants. Alemanya i França, històrics veïns enemics, van forçar l'enteniment entre els dos líders d'aleshores, Adenauer i De Gaulle. Avui, Helmut Kohl i François Mitterrand, han reprès el testimoni. París, amb una economia prou sanejada, ha donat la mà sense condicions a Bonn, ara en hores baixes perquè ha de pagar el preu de la unificació. Durant els últims dotze mesos, França ha obtingut la millor evolució de preus (IPC) comparada amb la de la resta de països membres de la CE. La taxa interanual d'inflació francesa, segons va anunciar el ministre francès d'Economia, Michel Sapin, la passada setmana, se situarà al voltant del 2,8% mentre que a l'estat espanyol fregarà el 6,6%, a Itàlia el

4,7%, a Gran Bretanya el 3,2% i a Alemanya el 3,6%. La nova línia Maginot Paris-Bonn contra la crisi econòmica funciona bé. Durant l'última sotragada monetària, el Bundesbank no va estalviar esforços per ajudar el franc francès. Aquesta Europa de les màquines alemanyes i el blat francès compta amb els favors de països petits però estratègics, com ara Bèlgica, Holanda i Luxemburg, tots tres depenent quasi exclusivament de l'estat de les macro-economies francesa i germànica. Aquest bloc d'interessos no posa cap problema als imperatius a què obliga l'esperit de Maastricht: moderada inflació, rebaixa del deute públic i puja del producte interior brut (PIB), tres claus per a obrir les portes d'una Europa de difícil accés per a altres economies. A més a més, aquest grup s'alça al matí amb unes isòbares semblants, es desdijunen amb pa i mantega i traspassen les fronteres per carreteres i vies fèrries comunes des de fa un fum d'anys. No són pocs els profetes que veuen en aquesta àrea el "futur Japó" amb cara europea. Alemanya és a hores d'ara la tercera potència econòmica mundial, França la quarta.

L'Europa Atlàntica. Anglaterra, Irlanda, Portugal. Londres, des de fa vint anys, desfulla la margarida i no acaba d'agafar el tren comunitari. John Major, com a cap del govern, ha vist créixer durant el darrer congrés del seu partit conservador els *euroescèptics*, que reflecteixen el sentiment del 77% de la població antieuropea. El popular diari *Sun* publicava fa uns dies una frase d'aquest caire: "¡Qui gosarà pretendre que som els anglesos els assalariats pitjor pagats d'Europa! Això no importa perquè no és essencial si els nostres patrons continuen sent anglesos i ens paguen en lliures esterlines en lloc de en euros...". Irlanda, sense anar fins a aquests extrems antieuropeus, no està molt

convençuda encara dels avantatges concrets que podria traure del "paradís europeu". El passat 19 de juny, amb el pesat fardell del 17,5% de la població desocupada, els irlandesos van dir un "sí" en veu baixa a Maastricht després d'un referèndum on el punt clau del debat va

ser, sorprenentment, la despenalització de l'avortament en l'Europa unida en lloc del futur econòmic dels dotze països membres.

Portugal, tercer vèrtex d'aquesta Europa escèptica, calla i observa, confiant en les transferències financeres programades des de Brussel·les per a lluitar contra la recessió de la seua economia. Amb un curt 4% de taxa de desocupació, els portuguesos troben en l'històric vincle comercial amb la Gran Bretanya una eixida a les seues exportacions, principalment adreçades cap a l'Atlàntic i que sovint donen l'esquena a Europa.

Des d'aquest nucli atlàntic es podria iniciar en un futur més o menys llunyà un acostament al recentment creat Mercat

Comú nord-americà (EUA, Canadà i Mèxic). Pensat en clau antialemanya, aquest mercat podria ampliar-se encara més amb altres països com Brasil i Xile a Amèrica Llatina, Nova Zelanda i -¿per

EL CAT INVISIBLE

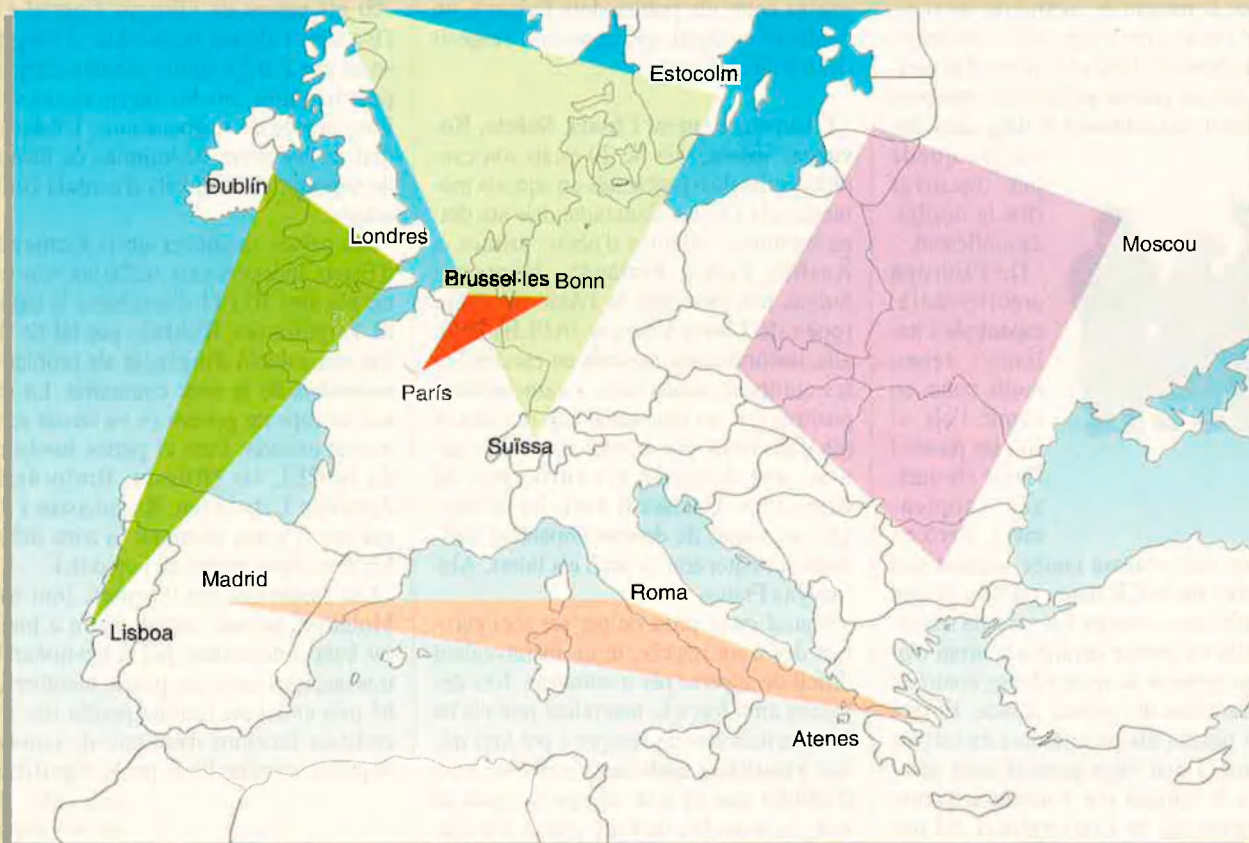
què no?— els països de l'Europa de l'Est que paguen amb suor i llàgrimes el pas de l'economia centralitzada al capitalisme pur i dur.

Carlos Pelanda, professor d'escenaris estratègics europeus en la Universitat Lluís de Roma, almenys, pensa que aquesta opció afavoriria la lliure circulació de les persones i de les mercaderies en un espai econòmic molt més ampli que el reduït europeu i que possibilitaria l'accés sense barreres al mercat nord-americà.

Els dos mercats no són incompatibles. La coexistència seria possible i per a molts observadors el nou equilibri forçaria el Japó i Alemanya a renegociar les seues posicions globals en el context del mercat internacional. Encara que l'alternativa tinga molt poques possibilitats d'èxit, el fet de parlar-ne constitueix ja una força dissuasiva per a frenar les prepotències nipona i germànica en l'economia mundial.

L'Europa del sud. Espanya, Itàlia i Grècia. Dels dotze membres de la CE, són els tres candidats a formar el grup de velocitat reduïda. Diguem el que diguen els *eurooptimistes*, l'Europa a velocitat variable està des d'ara inscrita en la reali-

L'EUROPA DE CINC VELOCITATS

PAX GERMÀNICA

Vèrtex: Bonn, París, Brussel·les
 Superfície: 931.100 km quadrats
 Taxa de desocupació ponderada: 7,43%
 Creixement anual del PIB: 3%
 Índex de preus al consum (base 100): 115,1
 Superfície agrícola de conreu (1.000 Ha): 43.962
 Consum d'energia (MTEP): 122,4 (nuclear); 2,3 (elèctrica)

L'EUROPA DEL FRED

Vèrtex: Oslo, Estocolm, Suïssa
 Superfície: 815.400 km quadrats
 Taxa de desocupació ponderada: 2,3%
 Creixement anual del PIB: 2,13%
 Índex de preus al consum (base 100): ---
 Superfície agrícola de conreu (1.000 Ha): 7.466
 Consum d'energia (MTEP): 23,2 (nuclear); 18,8 (elèctrica)

L'EUROPA ATLÀNTICA

Vèrtex: Londres, Dublín, Lisboa
 Superfície: 405.100 km quadrats
 Taxa de desocupació ponderada: 9,76%
 Creixement anual del PIB: 4,06%
 Índex de preus al consum (base 100): 150
 Superfície agrícola de conreu (1.000 Ha): 28.369
 Consum d'energia (MTEP): 16,6 (nuclear); 3,9 (elèctrica)

EUROPA DEL SUD

Vèrtex: Madrid, Roma, Atenes
 Superfície: 938.100 km quadrats
 Taxa de desocupació ponderada: 13,1%
 Creixement anual del PIB: 3,06%
 Índex de preus al consum (base 100): 185,06
 Superfície agrícola de conreu (1.000 Ha): 50.156
 Consum d'energia (MTEP): 13,7 (nuclear); 8 (elèctrica)

L'EUROPA CONTINENTAL

Epicentre econòmic: Moscou
 Superfície: 22.402.000 km quadrats
 Superfície agrícola de conreu (1.000 Ha): 604.026

Producció anual de ferro (en milers de tones): 110.184
 Producció anual de vehicles (en milers d'unitats): 1.886
 Televisors cada 1.000 habitants: 323
 Telèfons cada 1.000 habitants: 112

tat quotidiana a Madrid, Barcelona, Milà, Roma o Atenes. La devaluació de la lira i la pesseta, juntament amb la de la lliura anglesa; la mesura de control de canvi espanyol per a evitar l'especulació estrangera i l'elaboració d'estrictes plans d'austeritat en tots els països meridionals europeus demostren suficientment el llarg camí que encara queda per recórrer fins a la desitjada unificació.

De l'Europa mediterrània, espanyols i italians tenen molts punts en comú: l'oli, el sol, les pastes i l'arròs els uneixen típicament. Però en

el camp més realista també aquests dos membres de la CE tenen un bon grapat de problemes comuns. La passada setmana, Itàlia va quedar paralitzada arran d'una vaga general de quatre hores contra el pla d'austeritat del govern Amato. El mes d'abril passat, els treballadors espanyols van anar a una vaga general molt semblant a la italiana per a protestar contra l'anomenat pla de Convergència del ministre Solchaga. Aquests dos països tenen les mateixes malalties econòmiques. La desocupació en la *bota* italiana arriba a l'11,3% de la població activa. A l'estat espanyol se situa vora el 15%. Els italians, no obstant, gaudeixen en el mercat internacional d'una imatge més respectable que els espanyols. Itàlia produeix exactament el doble que els espanyols i la riquesa i el consum per habitant són superiors en un 30% als dels seus veïns de la Península Ibèrica, segons xifres publicades fa poc pel diari *La Vanguardia*. Segons aquest rotatiu, cap dels dos països té un avantatge concret en termes macroeconòmics. Potser, com que compleixen els requisits que demana el tractat de Maastricht (inflació moderada, alça del PIB i rebaixa del deute públic), els espanyols tenen les coses més fàcils, sobretot pel que fa a l'endeutament de l'estat. Per contra, els italians juguen amb una bona capacitat de reacció per a rectificar errors, atesa una vitalitat demostrada del sector privat i d'unes empreses acostumades a relacionar-se amb el mercat internacional; aquesta vivacitat els ha donat bons beneficis al llarg de les últimes dècades. El tercer vèrtex d'aquest triangle meridional, Grècia, té tants problemes com els altres

dos, a més d'estar sotmesa als condicionants de l'àrea més oriental d'Europa. Entre Atenes i Brussel·les hi ha enmig la guerra entre els pobles dels Balcans, un conflicte europeu que contradiu l'esperit del tractat de Roma.

L'Europa neutral i freda. Suècia, Noruega, Suïssa. Més de 20 estats són candidats oficials o potencials en aquests moments a la CE. La Comunitat dels ara dotze membres s'hauria d'obrir, primer, a Àustria, Suècia, Finlàndia, Noruega i Suïssa, tots membres de l'Associació Europea de Lliure Comerç (AELE). Tots ells, històricament neutrals en els conflictes europeus, tenen com a característica positiva que no necessiten cap reforma ni pla d'austeritat per arribar als nivells mínims que demanen els euròcrates de Brussel·les. Qualsevol d'ells ha aconseguit un sostre de desenvolupament suficient per equiparar-se amb els líders, Alemanya i França.

Aquest grup, prou ric per ser soci europeu des d'ara mateix, té un inconvenient difícil de superar per a entrar-hi. Tots defensen amb força la neutralitat que els ha caracteritzat des de sempre i per tant miren Maastricht amb cert recel. No hem d'oblidar que el text europeu, signat el mes de desembre de l'any passat a la ciutat holandesa, preveu la definició d'una política estrangera i de seguretat comuna.

Malgrat aquesta barrera, les negociacions per a l'adhesió d'aquests països s'iniciaran, segons un calendari aprovat a Brussel·les, al començament de l'any que ve, una vegada els dotze hagen ratificat el polèmic tractat de Maastricht. Els cinc països de l'AELE podrien llavors pertànyer a la CE ampliada el 1998. De moment, les relacions entre ells i la CE són prou bones i fructíferes després de la firma l'estiu passat d'un acord preferencial entre els dos clubs econòmics.

Al marge de l'adhesió o no a l'Europa de Brussel·les, l'Europa neutral i freda constitueix un grup econòmic compacte. Suècia té un nivell de vida alt: 22.538 dòlars a l'any per càpita. Noruega, amb 22.000 dòlars de renda per càpita, és actualment un exemple pel que fa a l'assistència sanitària i a la seguretat social. A tots aquests avantatges cal afegir-hi el baix nivell de desocupació i l'envejada aixeta de petroli del Mar del Nord. Suïssa, amb 26.052 dòlars de renda per càpita, ocupa el primer lloc en el rànquing europeu de nivell de vida. El seu particular sistema bancari és un dels principals motors de la seua economia.

L'Europa continental. Des de Rússia sense amor, però amb molts problemes.

Si els països de l'Europa Central i de l'Est tenen alguna possibilitat d'integrar-se en una Europa unida econòmicament i políticament, no ho faran abans d'un llarg procés de negociacions. L'estat actual de les seues economies és incapaç de suportar els requisits d'entrada comunitaris.

Els països membres de la Comunitat d'Estats Independents (CEI) es van reunir els dies 10 i 11 d'octubre a la capital de Kirguizistan, Bishkek, per tal de trobar una solució d'urgència als problemes monetaris de la seua comunitat. La reunió de caps de govern es va tancar sense acords unitaris. Dels 11 països fundadors de la CEI, sis (Rússia, Bielorrússia, Armènia, Uzbekistan, Kirguizistan i Kazakhstan) volen mantenir la zona del ruble com espai monetari i creditici.

Les mateixes repúbliques, junt amb Moldàvia, es van comprometre a fundar un banc interestatal per a gestionar les transaccions entre els països membres, si bé més endavant l'entitat podria fins i tot realitzar funcions d'emissió de moneda. Aquesta eventualitat, però, significaria

que els governs respectius haurien de coordinar els aspectes bàsics de les seues polítiques econòmiques. Ara per ara una quimera.

Un dels principals *handicaps* d'aquest bloc de països

és la seua fragilitat política comuna. Els esdeveniments recents entre txecs i eslovacs han demostrat força bé les dificultats per arribar a una integració sòlida a l'interior d'aquests territoris, que necessiten noves delimitacions de fronteres.

Alguns observadors i especialistes d'aquesta àrea europea veuen en la CE una plataforma per evitar que totes les ex-repúbliques soviètiques se'n vagin a la deriva. Una solució vàlida seria la signatura d'un acord preferencial entre els països més desenvolupats europeus (siguen membres de la CE, siguen de l'AELE), inclús amb el nou mercat nord-americà, entre Canadà, EUA i Mèxic.

